

Consolidarea societatii democratice

I Prevederile din Planul de Actiuni Uniunea Europeana-Moldova (PAUEM: p. 1)

II Prevederile din Strategia Europeana a Republicii Moldova

6. Institutia alegerilor

Cadrul legislativ

In prezent, principalul act legislativ care reglementeaza procesul electoral in Republica Moldova este:

- Codul electoral, nr. 1381-XIII din 21.11.1997.

Codul electoral al Republicii Moldova a pastrat sistemul electoral proportional deplin (o tara – o circumscripție electorală), introdus in 1993 in debutul procesului de reforma electorala prin Legea privind alegerea Parlamentului.

Codul electoral a unificat si standardizat procedurile electorale dintr-un sir de acte normative cu privire la diferite tipuri de alegeri si referendum, cu care s-a operat pina la aprobarea acestui cod, intre care:

- Legea cu privire la referendum, nr. 1040-XII din 26.05.1992;

- Legea cu privire la alegerile locale, nr. 308-XIII din 07.12.1994;

- Legea privind alegerile pentru functia de Presedinte al Republicii Moldova, nr. 833-XIII din 16.05.1996;

- Legea privind revocarea primarului satului (comunei), orasului, nr. 1133 din 02.04.1997.

La 5 iulie 2000, a fost modificata Constitutia Republicii Moldova, trecindu-se de la forma de guvernament semiprezidentiala la cea parlamentara. In urma modificarii acesteia, alegerea sefului statului este reglementata de:

- Legea cu privire la procedura de alegere a Presedintelui Republicii Moldova, nr. 1234-XIV din 22.09.2000, potrivit careia acesta este ales de catre organul legislativ cu votul a cel putin 3/5 din numarul total de deputati.

Cadrul institutional

Principalul organ de administrare a procesului electoral in Republica Moldova este:

- Comisia Electorala Centrala (CEC) – institutie a puterii de stat specializata in gestiunea diferitelor tipuri de alegeri si referendumuri din Republica Moldova.

Instituirea unui asemenea organ cu activitate permanenta a fost dictata de necesitatea gestiunii alegerilor, cit si a procesului electoral in perioadele dintre alegeri.

Probleme existente

Recenta tranzitie a Republicii Moldova spre o societate democratica a fost, in general, caracterizata in termeni pozitivi datorita alegerilor pluraliste desfasurate in mod succesiv si relativ transparent, in cadrul carora puterea de stat a fost transmisa de la un partid sau coalitie catre alte formatiuni fara violenta. Chiar daca in cadrul lor au fost inregistrate mai multe incalcare ale legislatiei electorale, acestea nu au fost apreciate ca fiind in masura sa aiba un impact semnificativ asupra rezultatelor finale. De aceea, misiunile de observare a alegerilor efectuate de organizatiile internationale si locale specializate au considerat ca alegerile s-au desfasurat, in principiu, in conformitate cu normele si standardele internationale. Cele mai frecvente incalcare ale legislatiei electorale in vigoare au constat in:

- utilizarea resurselor administrative;

- finantarea obscura a campaniilor electorale;

- utilizarea mijloacelor media in interesul partidului sau coalitiilor de guvernament.

Cu toate acestea, in cazul alegerilor locale din 2003 au fost semnalate, in comparatie cu campaniile electorale precedente, mai multe incalcare ale cadrului legislativ in vigoare, fapt pentru care scrutinul pentru alegerea organelor administratiei publice locale din 2003 a fost calificat drept mai putin liber si corect decit scrutinele anterioare. Pe linga rezervele traditionale pe care le exprima OSCE/ODIHR la finalul unei campanii electorale desfasurate in Republica Moldova, in cazul alegerilor locale din 2003 observatorii internationali acreditati de aceasta institutie au mai semnalat:

- obstructia agitatiei electorale desfasurate de opozitie;
- arestarea unor candidati din opozitie si amenintarea altora cu arest;
- supravegherea stricta a ordinii publice de catre Ministerul de Interne, ceea ce a impiedicat desfasurarea unei campanii electorale mai active etc.

Pe langa deficientele cronice ale procesului electoral si cele remarcate la alegerile locale din 2003, se mai impune considerarea urmatoarelor carente de natura electorala:

- confuziile de natura reglementativa;
- fixarea tardiva a datei alegerilor;
- formarea tirzie a consiliilor electorale de circumscriptie si a birourilor sectiilor de votare;
- intocmirea tardiva si deficienta a listelor electorale;
- nerespectarea cerintei privind afisarea listelor electorale cu 10 zile inainte de ziua alegerilor;
- inexistenta unui registru integrat la care ar avea acces autoritatile locale pentru verificarea listelor electorale;
- baremul electoral excesiv de 6% pentru un partid si de 3% pentru candidatii independenti;
- pragul electoral succesiv de 6% pentru un partid, de 9% pentru doua si de 12% pentru trei si mai multe partide;
- participarea extrem de redusa la alegeri a cetatenilor moldoveni aflati la munci peste hotare si a celor din Transnistria;
- ruptura vizibila dintre cei alesi si alegatori (60-75% din deputati sint din Chisinau);
- obstructia initiativei de revizuire a sistemului electoral, in conditiile existentei unui numar suficient de semnaturi valide pentru initierea referendumului in aceasta problema.

Prioritati pe termen scurt:

- elaborarea unui cod de conduita electorala care sa fie propus pentru semnare de catre partidele politice;
- eliminarea inconsistentelor Codului electoral, Conceptiei si Regulamentului privind reflectarea campaniei electorale in mass-media;
- reflectarea echitabila si onesta in mass-media a conduitei electorale a partidelor politice;
- extinderea timpului de antena gratuit pentru concurentii electorali in mijloacele audiovizuale publice;
- asigurarea delimitarii stirilor cu caracter electoral de alte segmente de stiri;
- realizarea unei delimitari clare a stirilor cu caracter electoral de publicitatea electorala, prin utilizarea unor titluri si semnale de identificare distincte;
- interzicerea publicitatii electorale fara indicarea concurentului electoral;
- asigurarea obligatorie a emisiunilor de dezbateri la posturile publice tv si radio in perioada campaniilor electorale;
- asigurarea accesului egal si gratuit al concurentilor electorali in cadrul emisiunilor de dezbateri;
- efectuarea expertizei amendamentelor la legislatia electorala referitoare la reflectarea campaniei electorale in mass-media de catre expertii locali si internationali in domeniu;
- modificarea art.25 (1) al Codului electoral in sensul acordarii dreptului unei minoritati formate din trei-patru membri ai CEC de a convoca sedintele acesteia;
- instituirea unui birou sau centru informational al CEC care ar organiza briefing-uri, conferinte de presa, ar oferi informatii presei si altor persoane si organizatii interesate;
- modificarea Codului electoral in sensul crearii posibilitatii de pregatire a listelor electorale si de constituire a circumscriptiilor electorale administrative cu mult inainte de datele-limita fixate in prezentul cod;
- extinderea termenelor pentru afisarea listelor electorale de la 10 zile la cel putin 20 de zile inainte de ziua alegerilor;
- identificarea unei proceduri clare in conformitate cu care numai un membru al biroului electoral sa fie imputernicit sa ia buletinele de vot dupa deschiderea urnelor de votare, pe care sa

- le puna in teancuri separate in functie de concurentul electoral corespunzator;
- asigurarea fiecărei secții de votare cu un proces-verbal de dimensiuni mari, in care vor fi trecute rezultatele numarării voturilor;
 - reducerea pragului electoral pentru partide sau blocuri electorale pina la 4%;
 - reducerea pragului electoral pentru candidatii independenti pina la 1% sau excluderea acestuia in general;
 - identificarea unor modalitati de valorificare a votului cetatenilor moldoveni aflati la munci peste hotare;
 - completarea Codului electoral prin stabilirea unor sanctiuni in caz de incalcare a reglementarilor legislative cu privire la alegeri, cit si a unui mecanism de control al respectarii normelor respective;
 - initierea referendumului legislativ privind modificarea sistemului electoral existent si adoptarea masurilor ce vor reiesi din rezultatele lui.

Prioritati pe termen mediu:

- perfectionarea mecanismelor de intocmire si actualizare a listelor electorale;
- sporirea gradului de securitate al buletinelor de vot;
- introducerea urnelor transparente de vot pentru diminuarea fraudelor electorale prin manipulari cu buletinele de vot;
- modificarea Codului electoral astfel incit sa fie garantata posibilitatea partidelor parlamentare de opozitie de a influenta modalitatea de constituire a CEC;
- desfasurarea unor programe de educatie electorala, in special in perioadele preelectorale si electorale.

SURSA:

<http://www.europa.md/rom/sbmen/24#II%20Prevederile%20din%20Strategia%20Europeana%20a%20Republicii%20Moldova>